

Aan: de Minister-President
de Minister van Defensie
de Minister van Buitenlandse Zaken

Van: Coördinator Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Betreft: Toestand Midden-Oosten

Afgesloten 17.00 uur op
21 oktober 1973 in
vergadering CVIN

Suez-front

De Israelische troepen west van het Suezkanaal zijn uit het bruggehoofd noord van de Bittermeren in zuid-westelijke en zuidelijke richting uitgebroken.

De Israelische voorhoede heeft de wet CAIRO-SUEZ op ca. 65 km oost van CAIRO bereikt en overschreden. De aanval uit het bruggehoofd in zuidelijke richting richt zich op het bereiken van de noordrand van de Golf van Suez.

Uitbreiding van het bruggehoofd in noordelijke richting was waarschijnlijk nog niet mogelijk.

Uit Israelische meldingen blijken de meeste Egyptische bruggen over het Suezkanaal beschadigd c.q. vernietigd te zijn, waardoor het dubieus wordt of bevoorrading van het Egyptische bruggehoofd bij SUEZ (mede door het afsnijden van de as CAIRO-SUEZ) nog mogelijk is.

De Israelische luchtmacht werd west van het kanaal voornamelijk ingezet voor steun aan de grondtroepen en voor aanvallen tegen Egyptische luchtmachtinstallaties.

-2-

Syrië-front

Het Syrische front blijft gestabiliseerd. Plaatselijk worden nog aanvallen van Syrische, Iraakse en Jordaanse troepen gemeld. Het is duidelijk dat over de afgelopen dagen de pers de plaatsvindende gevechtsacties sterk heeft overtrokken.

Nog onbevestigde berichten geven aan dat een nieuwe Iraakse tankdivisie en delen van een tweede Jordaanse brigade zijn aangekomen.

Het coördineren van het optreden van de diverse Arabische troepen (Syrië, Marokko, Irak en Jordanië) schijnt moeilijkheden te geven.

Tot nog toe werd nog geen gevechtsaanraking gemeld tussen Israelische en Saoedi-Arabische troepen.

De Israelische luchtmacht voerde wederom luchtaanvallen uit op Tartus. De vliegtuigen van de Syrische luchtmacht zijn gestationeerd op vliegvelden in het noord-oosten van Syrië, hetgeen zou kunnen duiden op het (nog) niet inzetbaar zijn van nieuw aangevoerde grond-luchtraketten in de SAM-gordel bij DAMASCUS.

Marine

- a. Er is weinig verandering in opstelling vergeleken met het vorig overzicht. Nabij Kreta bevindt zich een Amerikaanse "carrier group". Het Amerikaanse vliegveldschip "J.F. Kennedy" is in de Middellandse Zee gearriveerd geëscorteerd door een Sovjet- eenheid. Ook het Amerikaanse vliegveldschip Roosevelt, in het centrale bekken van de Middellandse Zee wordt door de Sovjet-marine onder surveillance gehouden. De concentratie benoordoosten Cyprus verandert regelmatig van samenstelling.

-3-

- b. Twee amphibische eenheden, sedert 14 oktober in de Middellandse Zee zouden op 23 oktober terugkeren naar de Zwarte Zee. Reeds heden, 21 oktober, voeren beide de Zwarte Zee binnen, zonder twijfel na het lossen van hun lading op Syrisch grondgebied.
- c. In tegenstelling tot de gebruikelijke bevoorrading van de eenheden van het Sovjet-eskader op ankerplaatsen lijkt deze thans hoofdzakelijk onderweg te geschieden.
- d. Er bestaan goede aanwijzingen dat de bewegingen van de tot het Sovjet-eskader behorende eenheden, meer dan normaal, centraal worden gecoördineerd. Nog niet bevestigde informatie zou kunnen duiden op de aanwezigheid, sedert 19 oktober, van een hogere Sovjet-marine-autoriteit dan normaal in dit gebied geëmbarkeerd.)

Logistiek

USSR en VS

De laatste gegevens over de door Amerika en Rusland via de luchtbruggen geleverde militaire steun zijn als volgt. Aan Syrië en Egypte werd door de Sovjet-Unie geleverd resp. 5500 en 7000 ton. Over de levering van de Verenigde Staten aan Israel zijn geen totaalcijfers beschikbaar. Er wordt aangenomen dat thans 800 - 1000 ton per dag wordt geleverd hetgeen aanzienlijk hoger is dan de dagelijkse aanvoer van de USSR. Mogelijk wordt door de Verenigde Staten getracht de in de eerste dagen van de oorlog opgelopen achterstand in te halen om een eventueel gelijktijdig staken van de leveranties door beide landen mogelijk te maken.

Volgens Israelische persberichten zouden door de VS "laser-gestuurde" bommen geleverd zijn aan Israel. Ook zou Israel beschikken over draadgeleide anti-tank raketten welke eveneens door de VS geleverd zouden zijn.

Lybië

Lybië is gestart met de levering van olie aan Egypte en Syrië. De benodigde schepen zullen in Griekenland worden gecharterd.

Overige landen

Uit gewoonlijk betrouwbare bron werd vernomen dat PAKISTAN naast de reeds eerder toegezegde medische assistentie aan Syrië op korte termijn ook een aantal vliegtuigen ter beschikking van Syrië zal stellen (PAKISTAN beschikt zelf over een aantal MIG 19-vliegtuigen).

Olie

Saoedi-Arabië, Algerije en Koeweit hebben zich gevoegd bij Lybië en Abu Dhabi, die al eerder de export van olie naar de Verenigde Staten volledig hadden stopgezet. Algerije doet de maatregel tevens van toepassing zijn op Nederland. Dit laatste op grond van het teleurstellend resultaat van het onderhoud dat vertegenwoordigers van Arabische staten in Den Haag met minister Van der Stoep hadden.

Voor de VS betekent de maatregel van Saoedi-Arabië, dat dit land van de invoer uit het Midden-Oosten (ca. 6% van de huidige behoefte) vrijwel geheel verstoken zal zijn. Indirect bereikt olie uit het Midden-Oosten de VS via raffinage elders. Uit recente gegevens, afkomstig van het "Bureau of Mines", geciteerd door de International Herald Tribune, blijkt dat de VS zelf voor 81% in zijn behoefte voorziet, en 7% betreft uit Canada.

-5-

Met betrekking tot de stopzetting van olie-leveranties aan Nederland door Algerije, is te vermelden dat uit betrouwbare bron gebleken is dat dit land doende is andere Arabische landen te bewegen tot navolging van dit voorbeeld. Met name Koeweit zou reeds overwogen in ieder geval de 5% vermindering, die in eerste instantie voor leveranties aan de VS gold, van toepassing te laten zijn op Nederland.

Redenen: Nederland levert wapens en vrijwilligers aan Israel.

Politiek toeverleg

De Nederlandse ambassadeur te Washington meldde gisteren het vertrek van Secretary of State Kissinger vergezeld van een ongewoon zware delegatie naar Moskou.

Kissinger en zijn gevolg zijn naar Moskou gegaan op dringend verzoek van partijsecretaris BREZJNEV. Over de tijdsduur van het bezoek valt geen indicatie te geven.

In een eerste commentaar toonde een zegsman van het State Department zich gematigd optimistisch, hoewel er volgens hem nog geen reden is om direct of op korte termijn resultaten te verwachten.

Volgens het Joegoslavisch persagentschap Tanjug, zou het Sovjet-plan voor een wapenstilstand de volgende punten bevatten:

1. Israel trekt zich terug op de grenzen van vóór 1967, enkele kleine correcties daargelaten.
2. De "nieuwe grenzen" zouden gegarandeerd moeten worden door een internationale vredesmacht voornamelijk bestaande uit Sovjet- en Amerikaanse krijgsmachteenheden.

Het is nog niet officieel bekend of Kissinger's voorgenomen bezoek aan Peking, dat komende week zou plaatshebben, nog doorgang zal vinden. Uit persberichten valt op te maken dat het zou zijn uitgesteld.

(Heropening Suezkanaal

Een kort bericht van Tass op donderdagavond jl. citeerde Egyptische kanaal-experts, die voorzagen dat heropening van het kanaal technisch binnen zes maanden mogelijk was. Dit bericht kan een indicatie zijn dat KOSYGIN in Cairo over de mat betrekking hier toe te treffen maatregelen heeft gesproken. Ook suggereert het - door de feitelijke wijze van vermelding - dat er van Sovjetzijde van de heropening als resultaat van de huidige ontwikkelingen, zonder meer wordt uitgegaan. (B-3)

(Conclusie

De gevechten aan het Suezfront zullen waarschijnlijk beslissend zijn voor de uitkomst van het conflict.

De doorbraak van de Israelische troepen naar de hoofdweg CAIRO-SUEZ zou de Egyptenaren kunnen dwingen sterke tankeenheden uit het bruggehoofd bij SUEZ terug te nemen.

Gelet op de geëxposeerde positie van beide partijen aan het Suezfront lijkt de militaire toestand op dit moment onaantrekkelijk voor het aanvaarden van een bestand, zowel voor Egypte als voor Israel.

Aangenomen wordt dat de militaire situatie, waar een beslissing zich binnen 48 uur kan aftekenen, een sterke invloed zal uitoefenen op het politieke topoverleg terzake.

Het is tenslotte duidelijk dat beide supermogendheden, maar vooral de Verenigde Staten, aan het diplomatiek topperleg maritiem machtsvertoon in de Middellandse Zee paren.)

ZEER GEHEIM

3 ex.pl.
ex.pl.nr. 2

kan niet fabricaat worden?

21 oktober 1973

Nr.: 20

Aan: Minister van Buitenlandse Zaken
Minister-President

Van: Coördinator

-
1. Van de Tunesische ambassadeur in Damascus
Aan het ministerie van BZ in Tunis

Na het onderhoud van de Arabische ambassadeurs te Den Haag met de minister van BuZa-Nederland hebben deze, blijkens een mededeling van de Syrische vice-minister van BZ aan Saoedi-Arabië, hun regeringen gesuggereerd de Nederlandse regering te waarschuwen tegen voortzetting van de militaire steun aan Israel en tegen het maken van Nederland tot een anti-Arabisch centrum in Europa.

Indien hierop negatief wordt gereageerd, zou Nederland evenals de V.S. geen olie meer moeten ontvangen.

Alle Arabische landen worden verzocht de duidelijk vijandige houding van Den Haag unaniem te veroordelen en te besluiten het dreigement met het op de "zwarte lijst" plaatsen van alle Nederlandse ondernemingen ten uitvoer te leggen en voor wat betreft de luchtvaartmaatschappijen, Air France, Sabena, KLM en Lufthansa te bedreigen met represailles indien zij voortgaan huurlingen en wapens naar Israel te vervoeren, en in het conflict geen neutraal standpunt zouden innemen.

2. Uit betrouwbare bron wordt verder vernomen dat Algerije, dat reeds de olieleveranties aan Nederland heeft gestopt, doende is andere Arabische landen te bewegen olieleveranties tenminste te beperken. Koeweit zou hieraan reeds gevolg hebben gegeven.

ex.pl. 1 Minister BuZa
ex.pl. 2 Min.Pres.
ex.pl. 3 Coördinator

ZEER GEHEIM